

Проф. д-р Параскев Стоянов (1871-1940)

Параскев Стоянов е роден на 30.01.1871 г. в гр. Гюргево /Румъния/. Средно образование завършва в Букурещ през 1889г., а медицина във Вюрцбург през 1895 г. Завръща се в България, където започва работа в Ловешката болница. През 1897 г., след успешно издържан държавен състезателен изпит, е командирован от санитарното ведомство на двегодишна специализация по хирургия в Европа, като специализира в Париж, Лондон, Берлин, Лайпциг, Хайделберг, Берн, Лозана, Виена.

След завръщането си в България последователно работи като завеждащ хирургично отделение в Русе, Ловеч, Плевен и управител на болницата Варна. Във Варна създава първия морски санаториум за лечение на детска хирургична туберкулоза. С работата си в санаториума д-р П. Стоянов е един от създателите на морелечението в България. Там той прилага лечебна морска кал, с което поставя началото на научното калолечение в България. В болниците, където работи, той се проявява не само като отличен лекар и хирург, но и като много добър организатор и новатор, като подобрява работата и въвежда редица новости.

През 1910 г., след конфликт с царица Елеонора, напуска Санитарното ведомство и започва работа като учител-лекар във Варненската мъжка гимназия, където преподава антропология и се грижи за хигиената и здравето на учениците. Рапортите за санитарното състояние на гимназията, които пише, са доказателство за висока ерудиция, компетентност и новаторски идеи. Наред с това работи като хирург в частната лечебница на д-рите Теодоров и Фарашев.

По време на Балканската и Междусъюзническата война (1912-1913) д-р Параскев Стоянов завежда първа полуподвижна болница при IV армейска дивизия, а през Първата световна война (1915-1918) е началник на 2/4 етапна болница при трета армия. Човеколюбецът Параскев Стоянов не обича войната, но изпълнява с чест дълга си. В Текир-гьол, Северна Добруджа, създава през 1916 г. първия войнишки морски санаториум, в който прилага морелечение, слънцелечение и калолечение.

На 10 април 1918 г. е открит Медицинският факултет в София. Параскев Стоянов е един от двамата, които първи са удостоени да заемат мястото на преподаватели. Назначен е за професор по хирургическа пропедевтика с оперативна медицина. Неговата преподавателска работа обаче започва с преподаване на анатомия, тъй като назначеният професор отказва да заеме мястото. Встъпителната му лекция по хирургия, четена на 19.окт. 1920 г., е озаглавена „Принос към историята на българската хирургия”. Тя е поклон пред тези, които с труда си са дали своя принос за напредъка на медицината и хирургията. Лекциите му са онагледени с много картини, нарисувани от художници под ръководството на проф. П. Стоянов. За да улесни студентите, той издава през 1922 г. своя първи учебник “Обща хирургия”, а през следващите години ръководства по оперативна медицина и по специална хирургия. Упражненията си води до леглото на болния под формата на беседа със студентите. От качествата, които го правят любим на неговите ученици, е неговата голяма хуманност, неговата демократичност и прогресивност.

Проф. Параскев Стоянов полага големи грижи не само за обучението на студентите, но и за своите сътрудници и асистенти. Най-добрите изпраща на специализация в чужбина при световно известни учени. Така той създава Българската хирургична школа, която дава кадри за различните области на хирургията.

Учен от световна величина, проф. П. Стоянов е член на хирургическите дружества в България, Румъния, Югославия, Франция, на международни научни организации по хирургия, по история на медицината, физиотерапия и др.

Параскев Стоянов никога не стои встрани от обществения живот. Интересува се от историята и археологията на региона, проявява се като краевед. Във всички градове, където работи, оставя следа - в Ловеч – паметник на Тодор Кирков; в Плевен създава Археологическото дружество; във Варна е член и дарител на Археологическото дружество, член на Варненското колоездачно дружество и инициатор за създаване на Аквариума.

Параскев Стоянов е човек с много интереси и с неизчерпаема енергия.. Той е запален турист, а изкачването му на връх Коблоен през 1895 г. го прави родоначалник на българския алпинизъм. П. Стоянов е един от първите любители фотографи. Снимките му, правени преди повече от сто години, сега са ценен исторически източник.

Творец, експериментатор, новатор, той не се страхува да въвежда всичко ново. Рефератът му “Изгарянето на сметта като източник на електричество, двигателна сила, топливо и прочие”, издаден през 1908 г. е пример за новаторско мислене, надскочило времето си с повече от век.

Джобните му бележничета са “малки енциклопедии: нарисувани скици от тавани с резби в стари къщи, рецепти за сапун ... и разни други полезни сведения”. Някои от тези скици използва за интериора на къщата им във Варна.

Всички, които го познават, подчертават, че той е изключително добър човек с благ характер, комуто са чужди злопаметността и алчността и дребнавостта. П. Стоянов е хуманист, който цени човека и се бори за човешкия живот със скалпел в ръка. За него всеки живот е ценен, дори и на мравката. Той обича животните и често лекува оперативно домашните животни, прибира бездомни кучета и котки.

Въпреки многото си задължения намира време за семейството си. Любящ съпруг и баща той всяка вечер разговаря с децата си и мечтае заедно с тях, поправя счупените им играчки, помага на съпругата си. Заслугите на Параскев Стоянов са високо оценени от неговите съвременници. Носител е на български, румънски и германски ордени и награди, сред които Орден “Св. Александър”, Орден “За гражданска заслуга”, Германски орден “Железен кръст и Румънски орден ”За Културни заслуги”. Но може би най-ценна е любовта на неговите ученици, колеги, приятели и близки.

Днес името на проф. Параскев Стоянов носят Медицинският университет във Варна, болницата в Ловеч, улици във Варна и Поморие. Във фондовете на Музея по история на медицината се съхраняват негови лични документи, снимки и предмети.

Информацията подготви Тодорка Стоянова –
главен експерт в Музея по история на медицината